

REFLECȚII ASUPRA REGLEMENTĂRII PENALE A CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE

*Avocat Andreea Nistor
Baroul București*

1. Privită în sine, asocierea mai multor persoane nu are vreo semnificație antisocială. Dimpotrivă, spiritul de asociere în vederea realizării în comun a unor activități socialmente utile constituie un fapt pozitiv, acest spirit fiind pus în serviciul unor scopuri folositoare atât membrilor grupării respective, cât și societății¹.

În acest sens, Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, stipulează în art. 22 că "orice persoană are dreptul de a se asocia în mod liber cu altele, inclusiv dreptul de a constitui sindicate și de a adera la ele pentru ocrotirea intereselor sale". Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la data de 10 decembrie 1948, în art. 20, consacră această libertate fundamentală, stipulând că "orice persoană are dreptul la libertate de întrunire și asociere pașnică".

Constituția României prevede în art.37, alin.1, că cetățenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate și în alte forme de asociere. Dreptul de asociere recunoscut de Constituție, reprezintă posibilitatea persoanelor de a se organiza în scopul promovării unor interese legitime. Conform alin. 2 din același articol, "(...) organizațiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva (...) principiilor statului de drept (...) sunt neconstituționale" iar în alin. 4 se stipulează că "asociațiile cu caracter secret sunt interzise".

În consecință, asocierea mai multor persoane nu este îngădită decât atunci când membrii acesteia urmăresc un scop antisocial și anume săvârșirea de fapte care contravin ordinii constituționale: Din perspectiva apărării ordinii de drept, o asemenea asociere este periculoasă prin ea însăși și, în conformitate cu legea penală română, este incriminată indiferent dacă s-a trecut sau nu la săvârșirea vreuneia dintre faptele care constituie scopul asocierii.

2. O faptă periculoasă poate fi săvârșită de către un singur făptuitor sau de mai mulți făptuitori care cooperează, existând astfel o **pluralitate de făptuitori**. Aceeași alternativă este posibilă și în sfera activității infracționale, adică în cazul săvârșirii de fapte care, potrivit legii penale, constituie infracțiuni, pluralitatea de făptuitori devenind, în acest caz, o pluralitate de infractori.²

Pluralitatea de infractori presupune, obligatoriu, pluralitatea de persoane, unitate de infracțiune, cooperare materială și coeziune subiectivă³ și, ca atare, implică un efort comun al mai multor persoane materializat în producerea unui rezultat ilicit unic; pluralitatea evidențiază caracterul indivizibil al contribuției tuturor făptuitorilor la violarea (înfrângerea) legii penale.⁴ Pluralitatea de infractori se poate realiza în trei forme diferite: pluralitatea **naturală** (necesară), pluralitatea **constituită** (legală) și pluralitatea **ocazională** (participația penală).

Asocierile criminale sunt fapte de pluralitate constituită de infractori. În esență, pluralitatea constituită constă în simplul fapt, incriminat de lege, de a alcătui o grupare de persoane în vederea săvârșirii de infracțiuni⁵. În această categorie regăsim: complotul (art.167 alin. 1), inițierea, constituirea, aderarea sau sprijinirea unui grup infracțional organizat (art.7 din Legea m.39/2003), asocierea pentru săvârșirea de infracțiuni (art.323 alin. 1), înțelegerea în vederea săvârșirii infracțiunii de genocid (art.357 alin. final c.pen.) și crearea de structuri informative care pot aduce atingere siguranței naționale (art.19 din Legea m.51/1991). Simpla enumerare evidențiază obiectul juridic larg și complex al infracțiunilor de pluralitate constituită. Apreciem că, după obiectul juridic al infracțiunilor scop, asocierile criminale nu ar putea fi clasificate decât în asocieri care vizează obiective ilicite cu caracter politic (incluzând aici organizațiile teroriste) și asocieri orientate către obiective ilicite de drept comun (inclusiv grupurile criminalității organizate).

¹ V. Dongoroz și colab. - Explicații teoretice ale Codului Penal român, Partea specială, vol. IV, Editura Academiei Române, București, 1972, pag. 685-686.

² V. Dongoroz și colab., Explicații teoretice ale Codului penal român, Partea generală, vol.1., pag. 179

³ V. Dongoroz, Tratat de drept penal, București, 1939, p. 475

⁴ R. Garraud, Traite theor-ique et pratique du droit penal franc-ais, 2=eme edition, vol II, Paris, 1898, p.602

⁵ Dongoroz, Explicații, I, p.180

Principala diferență față de celelalte două forme de pluralitate constă în temeiul răspunderii penale. În timp ce în cazul pluralității naturale și ocazionale răspunderea penală a făptuitorilor derivă din fapta materială ilicită la săvârșirea căreia au contribuit cu forma de vinovăție cerută de norma de incriminare (infracțiuni de rezultat), în cazul pluralității constituite, răspunderea participanților derivă din apartenența lor la un grup constituit (*delicta sui-generis*), al cărui scop este săvârșirea uneia sau a mai multor fapte penale, chiar dacă acestea nu au fost săvârșite (infracțiuni de pericol).

Normele de incriminare a pluralității constituite sunt "*delicta sui-generis*" întrucât sancționează o activitate pregătitoare în raport cu infracțiunea care constituie scopul asocierii. Principiul neincriminării actelor pregătitoare constituind regula majorității sistemelor penale, opțiunea de excepție se fundamentează pe pericolul sporit evidențiat de efortul concret de combatere a criminalității de grup constituit. Pericolul social al pluralității constituite este independent de pericolul infracțiunii care reprezintă scopul constituirii pluralității, un pericol care izvorăște din ea însăși și care, de regulă, este îndreptat împotriva ordinii publice. Acest pericol este definit, de cele mai multe ori, în norma de incriminare, sub forma unor cerințe esențiale pentru existența infracțiunii. Fiind incriminată de sine-stătător, pluralitatea constituită nu poate fi absorbită în conținutul infracțiunii-scop dacă aceasta a fost săvârșită, motiv pentru care se va reține în acest caz o pluralitate de infracțiuni sub forma concursului real.

3. Pluralitatea constituită de infractori este reglementată, în principal, în normele de incriminare care sancționează asocierile de tipul complotului, criminalității organizate, asocierilor pentru săvârșirea de infracțiuni, asociațiilor de răufăcători etc.

De la regula incriminării de sine-stătătoare a pluralității constituite există excepția sancționării circumstanțiate a acesteia, ca variantă agravată la anumite infracțiuni-tip, când faptele sunt săvârșite "organizat", "în mod organizat", "în grup infracțional organizat".

4. Cerințele esențiale pentru existența unei pluralități constituite de infractori sunt: asocierea ilicită a unui **număr de persoane, stabilitate În timp**⁶ și adoptarea - chiar tacită - a unui **program criminal**. În analiza grupului criminal constituit este necesar să stabilim dimensiunea și nivelul de organizare minim acceptabile pentru a-l defini ca atare și a-l delimita de grupul criminal ocazional.

În comunicarea prezentată la Colocviul pregătitor de la Napoli (1997), profesorul Peter I. Henning arăta că organizațiile criminale prezintă o mare varietate de forme și nivele de organizare, de la bandele de cartier, cu structură fluidă, care încearcă să obțină supremația asupra unui teritoriu restrâns, până la entități cu structură ierarhică complexă și ritualuri proprii, care operează asemeni unor instituții legale⁷. De asemenea, în Raportul Secretarului General al O.N.U. se arată că "organizațiile criminale diferă ca mărime, răspândire geografică, relații cu structurile de putere din țara de origine și din străinătate, organizare și structuri proprii, modul de combinare a mijloacelor folosite pentru a eluda aplicarea legii și a promova propriile afaceri criminale, dimensiunea activităților licite și ilicite"⁸. Aspectele relevante sunt următoarele:

a) Cu privire la numărul minim de membri, majoritatea lucrărilor de specialitate elaborate până în prezent sunt de acord că un grup criminal nu ar putea fi constituit cu mai puțin de **trei persoane**. Din punctul de vedere al doctrinei penale interne se arată⁹ că subiecții activi care au calitatea de coautori trebuie să fie cel puțin în număr de trei, căci, dacă ar fi fost suficiente două persoane, legea ar fi arătat-o, așa cum a procedat în cazul infracțiunilor prevăzute în art. 209, 269 alin.2 și 334 alin.2 c.pen. la care a prevăzut săvârșirea faptei de "două sau mai multe persoane".

⁶ V.Dongoroz consideră (*Explicații 1*, p.180) că cerințele esențiale pentru existența pluralității constituite de infractori sunt: "o grupare de persoane, o specială organizare a acesteia și un program infracțional, ce urmează să fie realizat de membrii acelei grupări". Credem că cerința referitoare la "o specială organizare" este neconformă cu interesele justiției penale deoarece este posibil ca la organizațiile criminale mai puțin evolute ea să nu fie îndeplinită. În schimb, considerăm necesară condiția stabilității în timp a pluralității constituite, tocmai pentru a o deosebi de pluralitate a ocazională de infractori;

⁷ Peter J.Henning, *Individual Liability for Conduct by Criminal Organizations in the United States*, Report submitted by the American National Section, AIDP, Naples, 17-20 sept. 1997;

⁸ Review of Priority Themes, Implementation of the Naples Political Declaration and Global Action Plan against Organised Transnational Crime, Report of the Secretary-General, U.N. dac. E/CN.15j1996j2;

⁹ V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale codului penal român, partea specială*, vol.III, 1971, p.95;

Adăugăm că în setul de Criteria pentru definirea asociațiilor criminale elaborat de Grupul de Experți asupra Crimei Organizate din cadrul Consiliului Europei¹⁰, primul criteriu obligatoriu este **colaborarea a trei sau mai multe persoane**.

Reținem, însă, faptul că în unele legislații penale numărul minim de participanți nu figurează ca o condiție necesară pentru existența infracțiunii¹¹.

b) A doua condiție importantă pentru definirea asociației criminale privește **stabilitatea grupului**, respectiv existența organizației criminale **o perioadă îndelungată** sau **nedefinită de timp**. Această condiție derivă tot din necesitatea diferențierii grupurilor de pluralitate constituită de infractori de cele de pluralitate ocazională (eventuală). Din perspectiva criteriilor propuse de grupul de experți ai Consiliului Europei se consideră ca obligatorie existența organizației criminale **o perioadă îndelungată sau nedefinită de timp** și numai facultativă **diviziunea muncii** în cadrul asociației, respectiv **stabilirea rolului și sarcinilor pentru fiecare participant**. Din punct de vedere penal, fapta de **asociere criminală** este o infracțiune continuă.

Modul de organizare a asociațiilor criminale și diviziunea rolurilor Între membrii acestora permit grupurilor criminale o anumită continuitate în timp, indiferent de faptul că unii dintre asociați decedază, sunt arestați ori primesc acceptul de retragere din activitățile ilicite prin asumarea legii tăcerii. Această trăsătură specifică evidențiază faptul că **grupul este întotdeauna mai important decât indivizii**. Ea este consecința intereselor care stau la baza constituirii și organizării asociațiilor criminale. Un alt aspect de interes este acela că, în lipsa dovedirii faptului că anumite infracțiuni sunt comise de un grup organizat, justiția penală eșuează în depozitarea grupului de rezultatul profitabil ilicit al faptelor comise.

c) O altă trăsătură definitorie pentru asociațiile criminale pretinde ca **obiectivele** acestora să fie **exclusiv sau preponderent criminale**. Cu alte cuvinte, să dispună de un **program criminal** care să vizeze săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni.

În ordine logică, prima dintre infracțiunile săvârșite de o organizație criminală este chiar aceea de **asociere criminală** (organized criminal group, groupe criminel organise, grup infracțional organizat, societas delinquentium, enterprise crime, associazione per delinquere, associazione de tipo mafioso ș.a.). Aceasta este o infracțiune-cadru, esențială pentru existența asociațiilor criminale. Din perspectivă penală, ea reprezintă o infracțiune complexă, de pluralitate necesară, constituită, care se consumă uneori prin simplul fapt al asocierii iar alteori prin săvârșirea uneia dintre infracțiunile care intră în scopul asocierii (trafic de organe umane, persoane, stupefiante etc.) sau a unei infracțiuni-mijloc (de violență, amenințare, șantaj, dare de mită etc.).

5. Alte trăsături specifice organizațiilor criminale privesc caracterul conspirat (secret) al acestora, disimularea surselor de venit și reciclarea fondurilor dobândite ilicit, utilizarea metodelor de constrângere fizică și psihică precum și a cointeresării, orientarea spre tehnologiile modeme, manipularea mijloacelor de informare în masă, tendința spre transnaționalizare, cucerirea centrilor de putere economică și politică etc.

6. Pluralitatea constituită de infractori este o realitate obiectivă, care privește fapta materială săvârșită în comun de subiecții activi și din această constatare decurg unele consecințe juridice:

a) toți făptuitorii vor răspunde penal pentru fapta la comiterea căreia au contribuit obiectiv și subiectiv. Rezultatul socialmente periculos al faptei penale le este deopotrivă imputabil, deoarece fiecare în parte și toți la un loc au contribuit la producerea lui. Împrejurarea că uneori legea penală prevede diferențieri de pedeapsă ori că o asemenea diferențiere se face de judecător cu prilejul aplicării pedepsei, nu infirmă ideea că temeiul pedepsei rămâne, pentru toți infractorii implicați în pluralitate, același.

b) dacă, în ipoteza judecării unei pluralități constituite de infractori, instanța de judecată pronunță o hotărâre prin care se constată că, pentru unul din făptuitori, **in rem**, fapta penală nu există, de această hotărâre profită toți făptuitorii, pentru că, obiectiv, fapta fiind indivizibilă, aceasta nu poate fi declarată inexistentă pentru un făptuitor și existentă pentru ceilalți. La fel, oricare altă instituție penală ale cărei efecte operează **in rem**, în măsura în care este incidentă în

¹⁰ Conseil de l'Europe, Comité d'experts sur les aspects de droit pénal et les aspects criminologiques de la criminalité organisée, questionnaire, Strasbourg, aug. 1997;

¹¹ Numărul minim al participanților este de trei în legea penală italiană (număr devenit standard în majoritatea reglementărilor ulterioare pe plan internațional) și de doi în legislația penală americană;

raport cu fapta penală săvârșită de o pluralitate de infractori, va produce efecte identice în raport cu toți făptuitorii.

7. La sfârșitul anului 2000, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a adoptat textul Convenției Națiunilor Unite împotriva Criminalității Transnaționale Organizate și două Protocoale aferente referitoare la traficul de ființe umane.

Art.2 din Convenție definește **grupul criminal organizat** ca fiind "un grup structurat, format din trei sau mai multe persoane, existent pe o anumită perioadă de timp și având ca scop săvârșirea unei sau mai multor infracțiuni grave, în scopul obținerii, direct sau indirect, de beneficii financiare sau materiale" (art.2 lit.a).

Pornind de la acest concept, Convenția definește alți termeni, cum ar fi: "infracțiuni grave", "grup structurat", "produse ilicite ale crimei", "trafic controlat", "instituții financiare" etc., fiecare dintre aceștia având ca scop asigurarea clarității și rigorii textului Convenției. De asemenea, în art.5, 6, 8 și 23 se propune statelor-părți sancționarea participării într-un grup criminal organizat, a spălării banilor rezultați din activitățile ilicite ale grupurilor criminale amintite, a corupției și a obstrucționării justiției.

Așteptată cu real interes, Convenția oferă un cadru adecvat de armonizare a legislațiilor penale în această materie și de cooperare eficientă a statelor pentru combaterea criminalității organizate transnaționale.

8. La începutul anului curent a intrat în vigoare Legea 39 din 29.01.2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. Legea română preia, cu destulă acuratețe, o parte din definițiile și normele de incriminare prevăzute în Convenție. Cu toate acestea, ar fi de preferat ca acestea să fie preluate integral, fără adăugiri ori omisiuni.

Astfel, dacă definirea "grupului infracțional organizat" este similară celei din Convenție, incriminare a participării într-un astfel de grup este sensibil diferită, fiind mai degrabă tributară reglementării prevăzute în art. 323 C.pen. Este discutabilă, de exemplu, sancționarea "**inițierii**" unui grup infracțional organizat prevăzută de art. 7 (1) din lege. Convenția se referă la "**înțelegerea**" (agreeing - engl., s'entendre - fr.) dintre persoane pentru a săvârși Infracțiuni grave în grup criminal organizat și cu scopurile precizate și nu la simpla inițiere care, de altfel, poate să nu fie urmată de constituirea grupului, legea română nefăcând vreo precizare discriminatorie în acest sens.

De asemenea, sprijinirea "**sub orice formă**" a grupului infracțional organizat (art. 7, alin. 1) reprezintă un exces de reglementare. Diviziunea muncii în cadrul grupurilor criminale ridică probleme teoriei și practicii dreptului penal mai ales cu privire la tratamentul penal al liderilor asociațiilor care planifică, pregătesc și decid săvârșirea faptelor ilicite care constituie scopul asocierii, dar executarea nemijlocită a acestora revine membrilor de rând.

Problema alăturării participației penale la pluralitatea constituită de infractori prezintă un interes real, atât din punct de vedere doctrinar, cât și din punctul de vedere al înfăptuirii justiției penale. Știința dreptului penal admite ca la o pluralitate constituită să se alăture o pluralitate ocazională¹². Subliniind diversitatea rolurilor asociațiilor și practica judiciară a acceptat posibilitatea existenței pluralității ocazionale alături de cea necesară¹³. Astfel, în această materie, teza posibilității de a configura "concurusul extern" la infracțiunile de asociere pentru săvârșirea de infracțiuni (art.416 C. pen.it.) și asocierea de tip mafiot (art.416 bis C. pen.it.) este clar formulată de jurisprudența italiană:

"Cu privire la infracțiunea de asociere pentru săvârșirea de infracțiuni, întrucât prezintă relevanță conduita individuală, este necesară existența pactum sceleris cu referire la organizația criminală și affectio societatis cu privire la conștiința și voința subiectului de a face parte dintr-o asociație interzisă. Este, deci, pedepsibil ca membru al organizației acela care prestează adeziunea și contribuie la activitatea organizației chiar și pentru o perioadă limitată de timp.

Răspunde, însă, cu titlu de participant extern la fapta asociativă subiectul care, nefăcând parte din structura organică a organizației, s-a limitat la prestații ocazionale cu semnificație causală

12 V.Dongoroz, Explicații I, op.cit, p.181 și 188; C.Bulai, Drept penal român, Partea generală, vol.!, Casa de Editură și Presă "Șansa" S.R.L., Buc., 1992, p.188; V.Manzini, Trattato di dirittopenale italiano, Torino, ed.1983, vol.VI, p.208; G.Fiandaca, E.Musco, Diritto penale, Parte generale, Terza edizione, Zanichelli editore, Bologna, 1995, p.454-478; G.Fiandaca, E.Musco, Diritto penale, Parte speciale, Seconda edizione, Zanichelli editore, Bologna, 1997, p.475; F.Mantovani, *Diritto penale*, Parte generale, Terza edizione, CEDAM, Milano, 1992, p.509-557;

¹³ Cassazione Sezioni Unite, decizia nr.16 din 28.12.1994, citată de L.Delpino, *Dimto Penale*, Parte speciale, IX Edizione, totalmente rivista e aggiornata, -Ed. Esselibri--Srmone, Naj50li, '19g-6,p. 357;"

pentru realizarea scopului acesteia, ori pentru mentinerea structurii asociative, fiind conștient de existența structurii asociative și de contribuția sa în favoarea acesteia¹⁴.

Deci, problema alăturării participației penale la pluralitatea constituită de infractori nu se pune decât atunci când participantul știe pe cine ajută. Acesta este, de altfel, principalul motiv al controverselor teoretice precum și al soluțiilor divergente din practica judiciară. Unii dintre autori consideră că, în condițiile în care o persoană nu dorește să facă parte dintr-o organizație criminală, ea nu poate fi tratată în calitate de membru al acelei organizații chiar dacă, în anumite împrejurări, s-a aflat în legătură cu membrii grupului criminal și chiar i-a ajutat într-un fel sau altfel, dând curs cererilor acestora. De exemplu, un arhitect sau un inginer constructor, la solicitarea unei persoane despre care știe că este membrul unei organizații criminale, îi furnizează planurile unei clădiri pe care a proiectat-o sau a construit-o. Se pune problema dacă, în cazul în care grupul criminal este descoperit (chiar mai înainte de a săvârși spargerea acelei clădiri) iar planurile sunt găsite, arhitectul sau inginerul constructor ar putea fi acuzați, pe lângă infracțiunea de divulgare a secretului profesional și pentru infracțiunea de asociere pentru săvârșirea de infracțiuni sau numai pentru complicitate la această infracțiune. Răspunsul dominant va fi negativ, deoarece persoanele în cauză nu au acționat cum anima socii, ci din cu totul alte motive (pentru bani, din ură etc.). Opinia contrară va încerca să demonstreze că prin fapta sa învinuitul a contribuit în mod semnificativ la pregătirea unei infracțiuni-scop și, pe cale indirectă, la întărirea grupului criminal, deci a participat la viața de organizație a grupului. Din acest motiv el trebuie să fie judecat ca autor și nu complice la infracțiunea de asociere criminală. În mod asemănător trebuie pusă problema în materia relațiilor clientelare dintre crima organizată și politicieni sau oamenii de afaceri, relații în legătură cu care se exprimă opinia că ar trebui judecate în interiorul și nu în exteriorul normelor de incriminare respective¹⁵.

În cazul infracțiunilor asociative-tip (la care cerințele de existență a pluralității constituite sunt prevăzute explicit în normele de incriminare) participația penală la pluralitatea constituită poate fi întâlnită în două ipoteze¹⁶: instigare sau complicitate la infracțiunea de asociere; coautorat, instigare sau complicitate la infracțiunea care intră în scopul asocierii;

În prima ipoteză, care vizează formarea, organizarea și sprijinirea grupului criminal, instigarea la inițierea constituirii asociației este pedepsibilă dacă a fost urmată de executare și dacă executarea (în modalitatea inițierii) a avut ca rezultat constituirea grupului criminal. Instigarea la aderarea sau la sprijinirea acesteia sunt de asemenea pedepsibile, cu precizarea că nu în toate normele de incriminare a infracțiunilor asociative sprijinirea reprezintă o modalitate de existență a infracțiunii, fiind tratată ca o formă a complicității (participație penală la pluralitatea constituită). În consecință, complicitatea la infracțiunea de asociere este și ea posibilă, atât în modalitatea complicității morale (de exemplu, promisiunea de tăinuire sau favorizare în cazul legislațiilor penale care nu le incriminează ca infracțiuni distincte), cât și a complicității materiale (de exemplu, furnizarea de sprijin logistic).

În cea de-a doua ipoteză, care ia în considerare sprijinirea programului criminal, participația penală alături de pluralitatea constituită la săvârșirea unei anumite infracțiuni pare a fi mai ușor de decelat și, în consecință, nu mai este percepută ca un faptă care disimulează *affectio societatis*¹⁷. De exemplu, irrfrațiunea de spălare a banilor (acolo unde fapta este incriminată) este săvârșită nu numai de către liderii organizațiilor criminale, dar și de o serie de funcționari din sistemul financiar-bancar. Aceștia din urmă, în scopul obținerii de profituri ilicite, caută conexiuni în mediile infracționale, instigă la săvârșirea infracțiunii, oferă sprijin sub forma consultații lor și documentații lor de specialitate și finalizează (consumă) fapta de reconversie a produsului ilicit al crimei. Un astfel de funcționar poate participa - în calitate de autor, instigator sau complice - la numeroase fapte de această natură, în favoarea unor asociații criminale diferite, fără a deveni membru al uneia dintre ele.

¹⁴ Cassazione Sezioni Unite, decizia din 8 ian.1993, citată de G.Turone, *n delitto di associazione mafiosa*, Milano, Giuffrè Editore, 1995, p.330;

¹⁵ R.Sciarrone, *Il rapporto tra le mafia e imprenditorialita in un'area della Calabria*, în Quaderni di sociologia, vol. XXXVII, 1993, m.5, p.68, citat de Turone, op.cit., p.331 și urm.;

¹⁶ Această separare este analizată mai ales de autorii italieni, care fac distincție între sprijinirea grupului criminal, sprijinirea programului criminal și sprijinirea unei anumite infracțiuni cuprinse în programul criminal (E.g.: G.Turone, op.cit., cap.IX, p.327-366; G.Fiandaca, *La contigua mafiosa degli imprenditori tra rilevanza penale e stereotipa criminale*, în Foro italico, II/1991, p.475;

¹⁷ G. Fiandaca, E. Musca, *Diritta penale*, Parte generale, cit., p.468-479;

Articolul 5 din Convenție, consacrat sancționării participării într-un grup criminal organizat, solicită statelor semnatare să incrimineze: *înțelegerea cu una sau mai multe persoane pentru a săvârși infracțiuni grave implicând un grup criminal organizat, cu scopul de a obține beneficii financiare sau materiale* și, acolo unde legea națională prevede, *implicând săvârșirea de către unul dintre participanți a unei fapte prin care înțelegerea este transpusă în realitate;*¹⁸ fapta persoanei care, cunoscând scopul și tapsele ilicite ale unui grup criminal organizat, ori intenția unui astfel de grup de a săvârși infracțiunile prevăzute la art.2 lit.a, participă la activitățile ilicite ale acestuia, ori desfășoară, cu știință, alte activități prin care contribuie la atingerea scopurilor grupului criminal.

Credem că legea penală nu trebuie să fie considerată ca o armă de luptă ci, în mod firesc și democratic, ca un instrument de reglare a anumitor raporturi sociale. În consecință, atâta vreme cât o persoană nu și-a manifestat - fie și tacit acolo unde tăcerea este înțeleasă ca o aprobare - acordul de voință pentru a participa în grupul criminal organizat, ea nu trebuie tratată decât ca un participant ocazional.

Dincolo de imperfecțiunile ei, Legea nr. 39/2003 este un act normativ extrem de util care oferă instituțiilor abilitate ale statului cadrul juridic necesar prevenirii și combaterii eficiente a unuia dintre cele mai periculoase fenomene antisociale - criminalitatea organizată.

---

¹⁸ Textul se referă la infracțiune a de Înțelegere pentru **săvârșirea de infracțiuni** (Conspiracy) din legea penală americană;